
Raniero Cantalamessa
RIJEČ I ŽIVOT

TREĆA VAZMENA NEDJELJA

Čitanja: Dj 2,14a.22-28; 1 Pt 1,17-21; Lk 24,13-35

OSTANI S NAMA, GOSPODINE

Isus koji putuje razgovarajući s dvojicom siromašnih ljudi na utrdom puteljku koji vodi iz Jeruzalema u Emaus, plastičan je prikaz Isusa koji putuje uz čitav ljudski rod na svim putovima svijeta, iako je taj ljudski rod rastresen, iako na to niti ne misli, iako govori o drugome, iako ga ne prepoznaje.

Dakle, Isus je uistinu među nama. Međutim, bit će to i beskorisno i uzaludno sve dotle dok se mi ne uvjerimo da je on nazočan, sve dotle dok mi budemo odsutni od njega. "Ti si bio sa mnom - govorio je sv. Augustin govoreći o vremenu prije svoga obraćenja - ali ja nisam bio s tobom" (*Ispovijesti*, X, 27). A u istom su položaju bila i ona dva učenika: "Prepoznati ga bijaše uskraćeno njihovim očima". U istom položaju nalazi se i mnogo ljudi danas. A znamo i što je to što "priječi očima" ljudi da ga prepoznaju.

Ali, evanđeoska zgodna ne kaže nam samo to. Bilo bi i žalosno i gorko ustanovljivanje činjenice, kad bismo morali zaključiti da je Isus na svijetu, ali da ga svijet ne prepoznaje, točno onako kao se zbilo i prvi put (Iv 1,10). Zgodna nam još i posebno kaže kako i kada se Isus daje prepoznati danas, tj. kako i kada se na ovoj zemlji ostvaruje susret s uskrslim Kristom.

Ponajprije, po riječi Božjoj, po Sv. pismu. Zar baš, slušajući Isusa gdje tumači Pismo, nije gorjelo srce one dvojice učenika i zar baš tada nisu bili spremni da ga prihvate, jer je u riječi Božjoj on i jer je riječ Božja puna njegove snage i njegova života. Dakle, ponovno tražite Isusa po njegovoj riječi, a to je evanđelje.

Međutim, sve je to još uvijek samo priprava. Onaj pravi susret, ono otvaranje očiju učenika, ono shvaćanje nadoći će u drugom i prisnijem trenutku: u času pričesti, u času kad se sjedne za stol s Isusom, i kad on daje ne samo svoju riječ nego i svega sebe sakrivena u komadiću kruha. Ima dragih osoba koje prepoznajemo izdaleka i nakon dužeg vremena po samom jednom pokretu, jednoj kretnji po kojoj su nam ostale u dubokom sjećanju. Isusa raspoznajemo "po lomljenju kruha". Tada sakrament rasvjetljuje riječ i uspostavlja se jedinstvo i svjetlost; osjetimo da je Isus blizu, uz nas, s nama, iako to uvijek ne mora biti vanjski upadljivo. Za učenike iz Emausa to je spojeno s izljevom radosti koja ih je nagnala da uskliknu: "Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio i dok nam je tumačio Pisma?"

Jest, Isusa možemo prepoznati po objavi njegove riječi i po lomljenju kruha. Tada mi shvaćamo kako više ne moramo gledati daleko, unatrag i na ono što se onog dana dogodilo dvojici učenika iz Emausa. Mi smo ta dvojica učenika. Misa nam u potpunosti ponavlja ono što su oni doživjeli.

Odmah nam se nameće pitanje: Zašto se onda ne otvaraju naše oči za prepoznavanje Krista i zašto naše srce ne gori dok slušamo Pisma na našim nedjeljnim sastancima? Zašto se kući vraćamo teška srca kao što je ono bilo teško i na dolasku? Odgovor je, barem jednim dijelom, ovaj: ne prepoznajemo Gospodina po lomljenju kruha, jer ni sami, s naše strane, ne lomimo svoj kruh s braćom. Promotrimo malo pažljivije ponašanje one dvojice učenika: postoji jedan detalj, jedna sitnica koja nam sve do sada nije upadala u oči. Oni još nisu raspoznali da je onaj koji je išao s njima bio zapravo Isus, a ipak ga pozivaju da jede s njima, ipak su ga pogostili u svojoj bijednoj kućici, bili zabrinuti za "toga stranca koji se nalazio na putu kad je već padala noć i dan se primicao svome zalasku. A baš je taj čin gostoprimstva raspoložio njihova srca da ga prepoznaju. Dakle, moramo se i mi u životu truditi da lomimo kruh, tj. da dijelimo radost, obratimo pažnju i budemo spremni opraštati. Ako se dogodi da se susretne s nekim bratom koji je zbilja i potreban i gladan, trebamo s njim dijeliti i materijalni kruh.

Moramo se potruditi da steknemo, pa i u različitim oblicima, tu skrb i brigu prema potrebama siromaha. Isus je odlučio da ostane s nama sve do svršetka svijeta i da ga mogne raspoznavati na ova tri „mjesta“: u njegovoj riječi, u lomljenu kruha i u braći.

ČETVRTA VAZMENA NEDJELJA

Čitanja: Dj 2,14a.36-41; 1 Pt 2,20b-25; Iv 10,1-10

DOBRI PASTIR

Među bezbrojnim primjenama ove stranice evanđelja mi bismo se odlučili za onu koja odgovara nama danas. "Zaista, zaista, kažem vam: ja sam vrata ovčama. Svi koji dođoše prije mene, tati su i razbojnici. Ja sam vrata: kroza me tko uđe, spasiće se; i ulaziti će i izlaziti i pašu nalaziti . . . Ja dođoh da život imaju".

98

I danas se ponavlja uvijek ista situacija. Mnogi dolaze k ljudima: dolaze na vrata ovčinjaka i kucaju. Žele se uvući u čovjekovo srce, traže njegovo povjerenje. Ali, jer ih je mnogo i svaki od njih ima svoj vlastiti zov i nudi različitu pašu, stado je podijeljeno i smeteno. Svaki od tih lažnih pastira kaže: slušajte mene; pođite za mnom. Jedni od njih obećavaju pravdu, a drugi bogatstvo i obilje. To su ideologije i stranke koje ih javno priznavaju i šire među masama. Tipom takvih pastira izbrazdan je čitav svijet. A što oni u stvari hoće i žele? U najviše slučajeva, svjesno ili nesvjesno, žele da ovce pasu njih, a ne oni ovce; žele da se obogate na njihov teret i ojačaju njihovim brojem. Tati su i razbojnici, ili, u najmanju ruku, najamnici, kojima nije stalo do istinskoga dobra po ovce, za njihov dobar glas i za njihov život, a kad se nađu u opasnosti, uvijek pronađu načina da pobjegnu. Tko ovih dana ne pomišlja na onog predsjednika vlade jedne zemlje koja je već tridesetak godina u ratnim mukama, koji je na vlast došao za inat svim svojim podložnicima, slao ih u smrt radi sebe, a sada se, pred samim rasulom svoje zemlje, sprema na bijeg u inozemstvo, ostavljajući svoj narod u moru patnje i rušenja, noseći sa sobom, to je sasvim sigurno, plodove dugog striženja vune svojih ovaca.

Protiv svih takvih lažnih pastira Isus se s pravom pozivlje na svoju ulogu: "Ja sam pastir dobri, kaže Gospodin, ja poznajem ovce svoje, i mene poznaju moje" (poklik prije Evanđelja). Zašto pastir dobri? Zato jer je on put, istina i život. Tko ide za njim, taj ne hodi u tminama. Ne radi se o tome da netko pripada Kristovoj stranci i stranci Crkve, nego da pripada samome Kristu. Među tisućama glasova i poziva, koji sijeku zrak, mi kršćani moramo naučiti raspoznavati glas našega pastira, kojega - kaže Isus - poznaju njegove ovce. Uхватiti Isusov glas iznad svih ideologija

i tumačenja sa strane. Taj glas i danas odzvanja s usta pastira koje je on sam postavio da mjesto njega pasu njegove ovce.

Piše apostol Petar u današnjoj poslanici: "Poput ovaca lutaste, ali se sada obratiste k pastiru i čuvaru duša svojih". Dakle, sve zalutale duše. Taj povratak i to obraćanje k pastiru Kristu mora se ponavljati i danas. Mi smo sada oni koji su odlutali; kršćanska je zajednica, s raznih vidova, ponovno u situaciji dijaspore, tj. raspršenosti. Kako se ono kaže, postoji kriza identiteta, i to netko iskorištava umišljajući da može privući i primamiti Kristovo stado i da tako više nestane onih koji će se opirati vlastitom modelu svjetovnog i bezbožnog društva. U nekom smislu ponavlja se ona iz vremena Isusova hapšenja: "Udarit ću pastira i stado će se razbjeći" (Mt 26,31).

Stoga se zaista moramo vratiti k onomu kojega je Petar nazvao "pastirom duša naših". Moramo otkrivati i raspoznavati kako na stvari ovoga svijeta gleda Isus i kako ih on prosuđuje; otkrivati "njegovu" istinu, jer nas samo ona može učiniti slobodnima. "On izvodi svoje ovce. A kad ih sve izvede, pred njima ide, i ovce idu za njim": to je izlazak za dobrim pastirom. Taj izlazak je započeo našim krštenjem, a mora se nastavljati u našem životu. Isus je zaista onaj koji nas može "izvoditi": iz ove situacije tegobe, nesigurnosti, mraka i nepravde, iz ove "krize". - Tko ulazi u ovčinjak po meni, naći će pašu, rekao je Isus. Ta paša je on sam, njegova riječ koju smo do sada slušali; to je njegovo tijelo, a mi se sada spremamo da to njegovo tijelo i primimo.

PETA VAZMENA NEDJELJA

Čitanja: Dj 6,1-7; 1 Pt 2,4-9; lv 14,1-12

"SVETO SVEĆENSTVO": LAICI I ANIMACIJA SVIJETA

Drugi vatikanski sabor (u Dekretu o apostolatu laika) određuje dvije smjernice za apostolat kršćanskoga laika: *prvo* - životno sjedinjenje s Kristom, sa svim onim što takav program uključuje i zahtijeva od života milosti, liturgijski život, pristajanje uz volju Božju, prva nakana itd.; *drugo*, iskrena privrženost svijetu ili, kako kaže Sabor, vremenitom redu i njegovim vrednotama. Zar između te dvije stvari ne postoji proturječje? Zar prijanjanje uz Krista, uz njegovo kraljevstvo, uz duhovne i vječne vrednote odmah ne slabi svaku vremenitu zauzetost i angažiranost? I, obratno, zar iskreno primanje k srcu vrednota

vremenitoga reda i uranjanje u te vrednote neće odvrćati od Božjega kraljevstva i od vlastitoga posvećenja? Sv. Petar nam je u drugom čitanju govorio o kršćanima kao „živom kamenju” koje se ugrađuje u duhovni dom, a to je Crkva. Zar isti ljudi, u isto vrijeme, mogu biti aktivno i živo kamenje za izgradnju i one druge građevine, a to je, kako ga nazivlje sv. Augustin, zemaljski grad? Drugim riječima, je li moguće imati volje za rad i ostvarivanje, aktivno se zauzimati u sindikalnim problemima, u kulturi, u napretku, u poboljšanju vlastitoga ekonomskog stanja, te, u isto vrijeme, biti i dobri kršćani i duhovni ljudi?

Po sv. Pavlu to se može: “I što god činite riječju ili djelom, sve činite u ime našega Gospodina Isusa Krista”, kaže on (Kol 3,17). “Što god”, pa bile to i sasvim materijalne stvari: „bilo da jedete, bilo da pijete” (1 Kor 10,31). Prema tome, ne bi nam smjelo pričinjavati poteškoću da posvećujemo rad, sva područja svoga života i sve časove svoga dana. A ipak je to sasvim naporno! Tko je ponekada kušao, to dobro zna. Dođe nedjelja i nama se učini da je cijeli dan Bog bio daleko od nas, a mi daleko od Boga. Treba, na neki način, s njim ponovno uspostavljati kontakt.

Zašto sve to? Uzrok, i to onaj najdublji uzrok, leži u nama samima: nismo se obratili i stoga nismo slobodni u odnosu na stvari; one za nas i dalje imaju dvosmisleno značenje, zahvaljujući pohoti i neredu s kojim se tim stvarima primičemo, a to je posljedica grijeha. Radi toga te stvari imaju moć da nas rastresaju i da nas zapliću u svoju mrežu, pa se u njima lako izgubimo.

Sabor je označio put izlaska iz te nevolje. Ako samo hoće, vjernik danas može izbjeći podvojenost i u sebi ostvariti osjećaj za zemaljsku dužnost, zanos za djelovanje, uživanje u osjećaju da postoji i da stvara, što mu je zajedničko sa svim drugim ljudima, a sve je to uz to spojivo s punim predanjem i poslušnošću Bogu. “Sve što sačinjava vremeniti red, kao što su dobra života i obitelji, kultura, ekonomija, umijeća i struke, ustanove političke zajednice, međunarodni odnosi i slično, kao što i njihov razvitak i napredak - nisu tek pomagala za posljednji čovjekov cilj nego imaju i svoju vlastitu ‘vrijednost’, koju je Bog u njih položio, bilo da ih gledamo u njima samima ili kao dijelove sveukupnoga vremenitog reda”: “I vidi Bog sve što je učinio, i bijaše veoma dobro” (Post 1,31; *Dekret o apostolatu laika*, br. 7).

Dakle, Sabor vidi rješenje u pozivu na dvije velike istine: *stvaranje* (stvari su u sebi pozitivne jer ih je Bog stvorio) i *otkupljenje* (Bog je sve stvari izmirio sa sobom u Kristu). Eto, tu je rješenje. Ne vidi se razloga za postojanje suprotnosti između

jedinstva s Bogom i privrženosti svijetu ili, ako do nje dođe, sada se može ta suprotnost otkloniti, jer su se Bog i svijet izmirili u Isusu Kristu, koji je pomirio sa sobom sve što je „na zemlji ili na nebu” (Kol 1,20). Stvari više nisu bez važnosti: rad za boljitak ovoga svijeta ima i smisla i zasluge, i povrh dobre nakane.

ŠESTA VAZMENA NEDJELJA

Čitanja: Dj 8,5-8.14-17; 1 Pt 3,15-18; Iv 14,15-21

“ON ĆE VAM DATI DRUGOGA BRANITELJA”

101

Tko je Duh Sveti? Navikli smo na to pitanje odgovoriti ovako: Duh Sveti je treća osoba presvetoga Trojstva. Time smo o njemu rekli sve. On je uistinu osoba. Nije samo neka neosobna ili bezlična Božja snaga ili njegov stvaralački dah, kao što se mislilo u Starom zavjetu. Nije čovjekov dah, božansko počelo u čovjeku, niti “tvar od koje je sačinjen Bog” kao što su mislili filozofi-stoici u Grčkoj. Krist nam je o Duhu Svetom rekao da je poslan, da dolazi, da stanuje. Pavao je jasno kazao da Duh Sveti u nama moli „uzdisajima bez riječi” (Rim 8,26) i da svoje darove dijeli Crkvi. Teolozi kažu da je on ljubav Oca i Sina, tako jaka i tako stvarna ljubav da se ne može iscrpsti samo u jednom prolaznom pokretu duše, nego tvori bitnost, “način postojanja” Boga, koji je u isto vrijeme i subjektivni i objektivni Bog (*hipostaza* i *osoba*, kažu sveti Oci).

Eto, to je Duh Sveti u sebi. Ali, ako smo s tim sve rekli o njemu, još uvijek smo rekli malo ili ništa za nas. Mi još ne možemo znati što je Bog i što je Božji Duh u samome sebi, ali možemo znati što je za nas. A što je Duh Sveti za nas, to nam je rekao Isus u današnjemu evanđelju s jednom riječju: Branitelj, tj. Utješitelj. Za sv. Ivana to je kao vlastito ime Duha Svetoga.

O Duhu Svetom često govorimo kao o onomu koji daje svjetlost, tj. mudrost, savjet, znanje, razum, i o onomu koji daje jakost: “Bit ćete obučeni u silu odozgo” (Lk 24,48). Ali, čovjeku nije potrebna sama svjetlost da može gledati ili jakost da može raditi; treba mu i utjeha da bi mogao živjeti. Ljudsko je srce nemirno, kaže sv. Augustin; čovjek se često osjeća osamljenim i ugroženim na ovome svijetu; dotuče ga umor, straši ga budućnost, izdadu ga prijatelji . . . Tko će biti njegov tješitelj, sposoban da ga ohrabri, vrati mu pouzdanje i nadu? “Ja, ja sam tješitelj vaš - kaže Gospodin. Zašto se bojiš smrtna čovjeka? Za-

što smo, onda, bez te utjehe suhi kao "tamarindi u pustari", pa smo zbog toga, kao i svaka druga osoba nezadovoljna, zločesti i s drugima?

Prvi ćemo razlog otkriti ako razmišljamo o samom imenu Duha Svetoga: Tješitelj označuje onoga koji priskače u obranu, koji tješi; ali označuje i - u pasivu - onoga koji je pozvan u obranu, onoga od kojega se traži utjeha. Mi se dovoljno ne utječemo tomu izvoru utjehe. Tražimo nove izvore. Tražimo vodu u probušanim zdencima, kao što su: bogatstvo, zabava, užici, razonode, mekoputnost . . . Malo utjehe prosimo od ljudi koji nam utjehe ne mogu dati, ili barem ne mogu je dati koja će potrajati, a niti one utjehe na koju možemo uvijek računati.

Drugi je razlog u tome što "Bog tješi ponizne" (2 Kor 7,6) i njima iskazuje svoju naklonost. Oholi nisu sposobni primiti njegovu ljubaznost jer su sebi samodostatni. Bog ih "gleda izdaleka", pače, često ih skida s prijestolja njihovih lažnih sigurnosti. Mi smo, na žalost, i previše malo ponizni i previše malo djeca, da bismo zaslužili da Bog prema nama bude nježan.

"On će doći k vama" - obećao je Gospodin govoreći u Duhu Svetom. Euharistija je sakrament koji obnavlja tu nazočnost Duha Svetoga u nama, kao Duha uskrsloga Krista: "Nama koji se hranimo tijelom i krvlju Kristovom podaj puninu Duha Svetoga": tako ćemo moliti Oca u kanonu (glavnom dijelu mise) znajući da će nam on s puninom Duha Svetoga dati i puninu svoje utjehe.

DUHOVI

Čitanja: Dj 2,1-11; 1 Kor 12,3b-7.2-13; Iv20,19-23

DUH I CRKVA

Sveti Pavao kaže nam u drugom čitanju da je Duh Sveti počelo povezanosti i jedinstva Crkve. Na prvom mjestu on je počelo jedinstva i neprekidne veze Crkve s Kristom: "Nitko ne može reći: Gospodin Isus, osim u Duhu Svetom". Jedinstvo vjere, ali i jedinstvo života: Krist i Crkva tvore jedno tijelo. Onaj isti Duh koji je bio u Isusu iz Nazareta za vrijeme njegova života i nadahnjivao njegova opredjeljenja i sada je u Crkvi i vodi Crkvu. Stoga među njima postoji jedinstvo kao što je i ono među trsom i mladicama.

Na drugom mjestu, Duh Sveti je počelo jedinstva među nama: „Ta u jednom Duhu svi smo mi u jedno tijelo kršteni”.

A baš on nam omogućuje tu povezanost, omogućuje nam da budemo braća, jer Duh čini da smo djeca Božja i stavlja nam u usta govor djece: „Oče naš, koji si na nebesima...”. Čini da se i između sebe prepoznamo kao takvi. I kad jedni drugima dajemo znak mira, baš to svjedočimo. Istina, neki su između sebe i rođaci, ali u Crkvi ne postoji glas krvi čini da se između sebe raspoznaju, nego postoji samo glas Duha.

Prvo čitanje - pripovijest o Duhovima - omogućuje nam da otkrijemo i drugu važnu i veliku stvar koju Duh predstavlja za Crkvu: on je *počelo širenja Crkve, snaga koja podržava njezino poslanje*.

Dakle, Duh Sveti je počelo povezivanja i počelo širenja Crkve. Ali, Duh je i još nešto za Crkvu: *počelo identiteta*, tj. razlikovanja od svijeta.

Isto tako, Duh Sveti bit će i odvjetnik, i svjedok, i sudac u sporu između Isusa i svijeta: “Kada dođe Branitelj ..., svjedočit će za me” (Iv 15,26); “On će dokazati svijetu zabludu s obzirom na grijeh, na pravednost i na sud” (Iv 16,8). Dakle, parnica svijeta završit će s pobjedom Isusovom, zahvaljujući nazočnosti Duha Svetoga u Crkvi.

Kada i gdje će doći do te pobjede? U nama! Ako se, evo, mi nalazimo ovdje da slušamo Isusovu riječ i priznajemo da vjerujemo u njega, to je zato što je Krist još jednom pobijedio svijet u nama, suzbio mamac i obrazloženje svijeta koji su nam govorili da ne vjerujemo, da svoj ionako kratki život ne oslanjamo na njega, nego da se radije okrenemo prema drugim neposrednijim i sigurnijim ciljevima: “Tko je pobjednik svijeta, ako ne onaj koji vjeruje da je Isus Sin Božji” (1 Iv 5,5). Rat i spor još nisu završeni, ali nam Duh u nama svjedoči i kaže da svijet gubi parnicu koju je poveo protiv Krista i hrabri nas da ostanemo uz njega i na križu.

Rekli smo, da je Duh Isusov svjedok i sjećanje na njega. Ipak je najjače sjećanje na Isusa ono koje Duh Sveti proizvodi sada kada čini da prikazni darovi postanu “Tijelo i Krv Isusa Krista”. Sada je trenutak da se svi “napojimo na istom Duhu” i da “nas, pričesnike Tijela i Krvi Kristove, Duh Sveti sabere u jedno” (*Druga euharistijska molitva*).

Ponovimo molitvu: “Dođi, Duše Sveti, napuni srca svojih vjernih. Napuni svoju Crkvu”.